

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА ШКОДУ, ЗАПОДІЯНУ ДЖЕРЕЛОМ ПІДВИЩЕНОЇ ЯДЕРНОЇ НЕБЕЗПЕКИ

Кононець О.М.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова*

Шевчук З.Ю.,

*студентка 4 курсу
спеціальності «Правознавство»
факультету політології та права
Національного педагогічного
університету імені М.П. Драгоманова*

Незалежна Україна посідає провідне місце у світі за величиною встановленої потужності ядерної енергетики. У зв'язку з цим для України стратегічною метою є членство в Європейському співтоваристві. Ядерна безпека у цій сфері займає перше місце, так як ядерні ризики та ядерні аварії мають транскордонний характер, тому дана проблема є спільною для світового співтовариства.

Використання ядерної енергії є одним з видів джерел підвищеної небезпеки. Маючи на меті правове регулювання суспільних відносин під час здійснення всіх видів діяльності у сфері використання ядерних установок та джерел іонізуючого випромінювання, забезпечення мінімального рівня утворення радіоактивних відходів при використанні ядерної енергії, захист навколишнього природного середовища, життя та здоров'я громадян від впливу іонізуючого випромінювання, забезпечення відшкодування шкоди, зумовленої радіаційним впливом, законодавцем встановлено особливості відшкодування ядерної шкоди [2, С.28].

Зокрема, питання відшкодування такої шкоди регулюються Законами України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8 лютого 1995 р., «Про цивільну відповідальність за ядерну шкоду та її фінансове забезпечення» від 13 грудня 2001 р., а також Віденською конвенцією про цивільну відповідальність за ядерну шкоду від 12 вересня 1997 р. Умови відповідальності та порядок відшкодування ядерної школи за ядерну шкоду не має специфічних ознак від ознак відповідальності за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки, проте має деякі особливості. А саме, особливості відшкодування ядерної шкоди полягають в тому, що:

- відповідальність настає за завдання спеціального виду шкоди – ядерної шкоди. Ядерною шкодою визнається втрата життя, будь-які ушкодження, завдані здоров'ю людини, або будь-яка втрата майна, або шкода, заподіяна майну, або будь-яка інша втрата чи шкода, що є результатом небезпечних властивостей ядерного матеріалу на ядерній установці, або ядерного матеріалу, який надходить з ядерної установки чи надсилається до неї, крім шкоди, заподіяної самій установці або транспортному засобу, яким здійснювалося перевезення;
- суб'єктом відповідальності за ядерну шкоду є оператор ядерної установки (експлуатуюча організація). Оператором (експлуатуючою організацією) є призначена державою юридична особа, яка здійснює діяльність, пов'язану з вибором майданчика, проектуванням, будівництвом, введенням в експлуатацію, експлуатацією, зняттям з експлуатації ядерної установки або вибором майданчика, проектуванням, будівництвом, експлуатацією, закриттям сховища для захоронення радіоактивних відходів, забезпечує ядерну та радіаційну безпеку і несе відповідальність за ядерну шкоду;
- відповідальність оператора за ядерну шкоду носить підвищений характер та настає незалежно від вини. Підставами звільнення оператора від відповідальності є виключно обставини, а саме завдання шкоди ядерним інцидентом, що виник безпосередньо як наслідок стихійного лиха виняткового характеру, збройного конфлікту, воєнних дій, громадянської війни або повстання.
- відповідальність оператора за завдану ядерну шкоду може бути визначена виключно в грошовій формі;
- ядерна шкода, завдана діями кількох операторів, відшкодовується за частковим принципом. Лише в разі неможливості визначення частки відшкодування кожного оператора, вони несуть солідарну відповідальність;
- для притягнення особи до відповідальності за завдану ядерну шкоду застосовуються спеціальні строки позовної давності. Право на подання позову про відшкодування ядерної шкоди, заподіяної життю і здоров'ю особи, не обмежується строком давності. Право на подання позову про відшкодування ядерної шкоди, заподіяної майну або навколишньому природному середовищу, діє протягом десяти років з дня завдання шкоди.

На підставі всього вищезазначеного можна дійти висновку, що стаття 1187 Цивільного Кодексу України чітко визначає поняття дже-

рела підвищеної небезпеки, окреслює підстави та межі відповідальності заподіяної цим джерелом. Також існує спеціальне законодавство, яке регулює відносини щодо цивільної відповідальності за ядерну шкоду. Однак, на практиці виникають складні ситуації коли є потерпіла особа, чи кілька таких осіб, правам та інтересам яких заподіюється шкода і її необхідно компенсувати, але важко визначити суб'єкта, що буде її відшкодовувати.

Так, протиправність виражається у настанні ядерного інциденту. Під цим поняттям розуміється будь-яка подія або низка подій одного й того ж походження, що завдають ядерну шкоду [3, С.35].

Відшкодування ядерної шкоди включає кошти, які виплачуються з фондів соціального страхування та соціального забезпечення, фондів медичного страхування, а також кошти, які виплачуються у разі нещасного випадку на виробництві або на випадок професійних захворювань. Але, на жаль, сьогодні найгострішою проблемою даної сфери залишається державне фінансування у вирішенні проблем ядерної безпеки.

На мою думку, Україна має вивчати і використовувати набутий світовий досвід, який узгоджений з Європейським союзом з питань ядерної безпеки, а саме:

- удосконалювати досвід щодо вирішення конкретних технічних проблем в ядерній енергетиці;
- застосовувати міжнародну практику щодо вирішення питання відшкодування шкоди завданої джерелом підвищеної ядерної небезпеки;
- налагоджувати співпрацю з міжнародними фондами та організаціями для вирішення проблем пов'язаних з завданням шкоди джерелом ядерної підвищеної небезпеки та її відшкодуванням.

Список використаних джерел

1. Конституція України : [зі змін. та допов., внесеними Законом України від 21лют. 2014 р. № 742-VII]. – К. : Паливода А.Л., 2015. – 61 с.
2. Цивільний кодекс України (від 16 березня 2003 р.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2003. – №№ 40-44. – ст. 356
3. Ємельянов В.П. Цивільне право України / В. П. Ємельянов. – Харків : Консул, 2000. – 242 с.
4. Крупка Ю. Екологічна безпека і ядерна енергетика / Ю. Крупка // Вісник НАН України. – 1996. – № 8. – С. 31-34.